

לקחה טוב

פרשת חקת-בלק התשס"ט

יצא לאור ע"י רשת מוסדות "טוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

הדלקת נרות שבת ימי יורק	8:14
מצאי שבת	9:44
סזק"ש מג"א	8:39
סזק"ש גר"א	9:15
הצות	1:01

אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה (שבת פג):
 'שממית עצמו עליה', כתב האר"י: ישנם צדיקים המתים בצעירותם, וזהו מסיבת שהשלימו כבר את תעודתם בעולם הזה בלימוד התורה, מה שהוטל עליהם למעלה, לפני ירידתן לעולם הזה. וכמו שאמרו (ירושלמי ברכות פרק ב, ח): 'יגע רבי בון בעשרים ושמנה שנה וכו'. וממילא אין להם מה לעשות בעולם הזה עוד והם מתים. וזהו שאמרו כאן: אין נקרא קיום התורה, אלא במי שממית עצמו עליה, כלומר, שהוא משלים מהר מה שמוטל עליו, למרות שהוא יודע שממהר בזה את מיתתו, מכיון שגמר את שליחותו לעולם הזה.

"ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי" (יט, יז)
"בקש קהלת למצא דברי חפץ" (קהלת יב, י) בקש קהלת להיות כמשה, יצאה בת קול ואמרה לו (שם) "וכתוב יושר דברי אמת" (ראש השנה כא):

מאמר חכמינו ז"ל זה טעון הסבר, במה ביקש שלמה להיות כמשה, ומה היא תשובתה של בת הקול לבקשתו?

ונראה לברר על פי מה שאמרו בילקוט: "ויקחו אלדך" – אמר לו הקב"ה: משה, לך אני מגלה טעמיה, אבל לאחרים חוקה. הרי שנתגלו למשה רבנו טעמיה של פרה אדומה. ואילו בשלמה אמרו שם: 'אמר לשמה: על כל התורה כולה עמדת, ועל פרשה זו של פרה, כיון שהיית מגיע בה, היית דורש בה, חוקר בה ושואל בה, "אמרת" אחכמה והיא חרוקה ממני" (קהלת ז, כג).

והנה ראיתי בספר, שיש רמז בפסוק "ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת" ראשי תיבות **למשה**, להורות שנגלו טעמי פרה למשה. אולם רמז זה עצמו יכול להורות גם על שלמה, שהרי אותיות **למשה** ו**אותיות שלמה** הם היינו אך. זהו שאמרו: 'בקש קהלת להיות כמשה', שהיה סבור כי כמו שנרמז באותיות אלו למשה, כך נרמז בהן גם שלמה, לכן רצה לדעת טעמי פרה. יצאה בת קול ואמרה "וכתוב יושר דברי אמת", כי בראשי התיבות של הפסוק נרמז למשה ביושר שהאותיות כתובות כסדרן, מה שאין כן אם נרצה לקרוא את ראשי התיבות שלמה נצטרך להפך מכפי שהן סדורות. (רבי שאול אמסטרדם – בנין אריאל)

"קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בעירם" (ח, כ)

מיתתו, אדרבה אז אין היצר שולט שלא להניחו ללמוד? פירוש דאמרו בפרק קמא בברכות (דף ה.) אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו יקרא קריאת שמע וילמד תורה, ואם גם שניהם אינם מועילים יזכיר לו יום המיתה. הרי דיום המיתה מועיל ביותר להחליש כח היצר הרע מתורה וקריאת שמע, והא שאינו עושה תיכף העיצה האחרונה של יזכיר לו נראה לי משום דזהו עצה מסוכנת, משום דהזכרת יום המיתה לפעמים פועלת להיפך וכדברי הקרא (ישעיה כב, יג) "נאכל ונשתה כי מחר נמות". דבאמת ישנם שני דרכים במלחמת הנפש עם החומר ככל מלחמה: או לחזק כח עצמו, או להחליש כח השונא, ועל ידי לימוד התורה ולתפלה מגבירים כח הנפש, ועל ידי הזכרת יום המיתה מחלישים כח התאוה של החומר שזוכרים שכל התאוות עוברות וחולפו על ידי המיתה, וקמשמע לן אף על פי כן לא יעזוב גם את דרך החיזוק בעצמו שבא על ידי לימוד התורה.

(רבי ברוך סורוצקין – עץ הדעת)

אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית את עצמו עליה שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהלה... (שבת פג):

נראה לפרש כי לעבוד השם יתברך ולא מפני איזה פנייה, כמו כבוד המדומה וחמדת הממון וכהנה, ואף שמי יאמר זכיי ליבי שיהיו מחשבותיו כולו להשם יתברך בלי שום מחשבת זר, אבל על כל פנים בזאת יבחן האיש הנאמן לדי ולתורתו, אם יאירע באיזה עניין שרצון עצמו וטובתו והצלחתו דורש כך, אבל כבוד שמים ותורה הקדושה דורש בדרך אחר, והוא מבטל רצון והצלחת גופו ועצמו מפני רצון וכבוד התורה הקדושה, אז נבחן לאיש ירא ד' באמת, מה שאין כן אם בהיפוך חלילה שנותן יתרון לחשקת ורצון עצמו מפני רצון השם יתברך, אז הרי הוא איש שקר, וזה שאמר אין דברי תורה מתקיימין אלא באיש הנבחן לאמת, שממית את 'עצמו' היינו רצון של עצמו מפני רצון התורה הקדושה.

(ועוד יש לפרש הכוונה מי שמניח להלבין פניו בשביל כבוד תורה הקדושה, שהרי הוא מרגיש טעם מיתה כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (בבא מציעא נח): 'שופך דמים דאזיל סומקא ואתי חיורא' וקל להבין, וגם דרשו חכמינו זכרונם לברכה (גיטין מג.) "והמכשילה הזאת תחת ידיך" (ישעיה ג, ו) – אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בה' שמתבייש, ועל ידי כן נותן לב להבין יותר).

(רבי פיטל סופר – זכרון סופרים)

פנינים לפרשת חקת

"וידבר ד' אל משה ואל אהרן לאמר: זאת חקת התורה אשר צוה ד' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על" (יט, א-ב)
"זאת חוקת התורה" – "התורה" כלל, "ויקחו אליך פרה אדומה", פרט אין בכלל אלא מה שבפרט (ספרי חקת, א)

יש לפרש על פי מה שבארתי הפסוק סוף פרשת צו (ויקרא ח, לו) "ויעש אהרן ובניו את כל הדברים אשר ציוה ד' ביד משה", כי העיקר על ידי סיוע משה רבינו עשו כל הדברים, ולפיכך לא קרב אהרן אל המזבח עד שאמר לו משה (שם ט, ז) "קרב אל המזבח", כדכתיב בפרשת שמני, שהי' צריך לסיוע משה, ורש"י פירש בענין אחר, ושבעים פנים לתורה. וזה מה שאמרו (ברכות ה): 'יהב ליה ידיה' פירוש שנתן לו גם כן כחו וזכותו וזאקומיה.

והכא נמי פירושא דקרא כן, "ויעש אהרן ובניו את כל הדברים אשר ציוה ד' ביד משה", פירוש בכח זכות משה. והנה מעשה פרה הי' בחוץ, וזה שמונין את ישראל לשאול מה טעם יש בה (רש"י) מפני מעשהו בחוץ, עיין בבעל הטורים על התורה ריש פרשת חוקת, ולפי שיש בה מעשה חוץ, כי עבודת פנים יכול להיות על ידי כל אדם, אבל עבודת חוץ שם שלטת הטומאה ולכן הי' צריך לזה צידקת משה, וזה "ויקחו אליך" על ידי צידקת זכותך יהי' יכולין לעשותה, ועל ידי זה כל הפרות הנעשה אחריה גם כן הי' בזכות פרה ראשונה שעשה משה במדבר, וזה שיהי' נקראת על שמך (רש"י), כי על ידך כל הפרות יעשו אחרי כן על ידי כח קדושתו שהושפע בראשונה.

והנה כן בכל מצוות התורה נעשו עכשיו בזכות משה, וזה שאמר הספרי 'אין בכלל אלא מה שבפרט', גם בכל התורה כולה צריכין זכות משה, ולכן נקרא כל תלמיד חכם משה (שבת קא: ודו"ק).

"זאת התורה אדם כי-ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים" (יט, יד)

לעולם אל ימוע אדם את עצמו מבית המדרש ומדברי תורה ואפילו בשעת מיתה, שנאמר "זאת התורה אדם כי ימות באהל" (שבת פג:)
 אפילו בשעת מיתתו של אדם היא עוסק בתורה. ולכאורה מהו החידוש דאפילו בשעת

בכל הציוויים שנצטווה משה רבינו ע"ה לבדו, האם בירך ברכת המצות? וכן האם שייך בזה איסור "בל תגרע" (דברים יג, א) כשאנו עושה מצוה הנאמר לו בייחוד? והעירו בזה דמשמע מדברי הרשב"א בראש השנה (דף טז). דהמבטל מצוה עובר ב"בל תגרע". ונראה שדרך כלל אין מברכים על ציווי פרטי אליו, וכן לא שייך בזה "בל תגרע". אמנם כשעבד משה רבינו ע"ה בשבעת ימי המילואים ושחט הקרבנות, אפשר דברך 'לשחוט זהב', בדני הקרבן שפיר נצטוו כל ישראל. ובעיקר דברי הרשב"א הנ"ל, אחרי העיון ברשב"א מסתבר שאינו כן, ולא מוכח מדבריו דהמבטל מצוה יעבור בבל תגרע.

(רבי משה סולובייצ'יק – והאיש משה)

"ויאמר ד' אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם"

(כ, יב)
"לא תביאו" – אמר הרב הגדול האר"י ז"ל: זהו עונש מידה כנגד מידה. חטאו לא משה הי' שהכה הסלע פעמיים, ואילו הכהו רק פעם אחת בלבד, כמו שהכה בצור בחורב, לא הי' חילול השם כל כך גדול. ועכשיו כשהכהו פעמיים כאילו לא די הי' במכה הראשונה, עבר על אל תוסף על דבריו" (משלי ל, ו) ולא קידש שם שמים. לכן העונש "לא תביאו" ולא יתקדש שם שמים על ידכם בקריעת מי הירדן, ועמדת השמש בחצי השמים, והריגת שלשים ואחד מלכים.

(רבי מאיר פאפריש – טל אורות)

אי הכוונה, כי זה העונש על עוון זה, כי גזירה היתה לפניו יתברך עוד מקודם, כי משה ואהרן לא יכניסו את ישראל לארץ, כמו שאמרו "תביאמו ותטעמו" ולא תביאנו ותטענו. והעונש הי' ההודעה המקודמת, ולולא זאת היה לצרה בשעתה.

(רבי מנחם עזריה מפאנו – מאה קשיטה)

רבו המפרשים והמחוקרים לברר חטא משה אשר חטא במי מריבה. במדרש (ילקוט) במדבר רמז תשסד) איתא שהי' לו לדבר והוא הכה, והקשה הרמב"ן (פסוק א) שזה בלתי מובן מה חילוק בין הכאה לדיבור, הרמב"ם (הלכות שמונה פרקים פרק ד) כתב (שחטא) 'על אשר כעס עליהם וזאת המידה המגונה ובנקל ילמדו ממנו העם', גם זה לא מצא חן בעיני הרמב"ן. העיקרים (מאמר ד פרק כב) כתב על אשר נפלו על פניהם שרפו ידיהם, וזה חסרון גדול למנהיג. הרמב"ן קיבל פירוש רבינו חננאל (שחטאו על) אשר אמרו "המן הסלע הזה נוציא" (במדבר כ, ל) כאלו הם היו בעלי הכח, ונראה לאדמו"ר (הכתב סופר זצ"ל) לפרש המדרש 'על אשר הכה', ידוע חילוק גדול אדם עושה דבר שמוכרח לזה, או ברצון טוב ובנפש חפצה, ההכאה תורה על ההכרח, ובוזה הראה שבעל כרחו עושים רצון המקום ושולחיו, אבל אילו הי' מדבר על הסלע הי' מראה שהם ששים ושמהים לעשות רצון קונם וזה "יען לא האמנתם בי להקדישני".

(רבי יעקב סגל פרגר – תורת יעקב)

"וננו צדיקים בדי' ולישרים נאווה תהילה" (תהלים לג, א) אל תקרי "נאווה תהילה" אלא "נווה תהילה" זה משה ודוד שלא שלטו שונאיהם במעשיהם וכו'. משה, דאמר מר

משנבנה מקדש ראשון נגנו אהל מועד קרשיו קרסיו וכו', והיינו דמעשי ידי משה רבינו קיימים לעולם (סוטה ט).

נמצא אם כן דאילו משה הי' מדבר אל הסלע, יצירת מצב זה של מים היוצאים מן הדיבור הי' קיים לעולם, ולא היתה (לזמן ולשכחה) שליטה בהם, וזוהי התביעה הקשה על משה רבינו, היינו דאין התביעה רק ביחס לדור המדבר, דכלפיהם יש גם קידוש ד' בסלע המוציא מים על ידי הכאה, אך הטענה היא 'לעולם' דכיון דמעשה ידי משה קיימים, אם כן אילו הי' פועל דבר זה על ידי דיבור, לא היתה פוסקת מעם ישראל הרגשה נפלאה זו לעולם. (רבי מרדכי אילן – מקדש מרדכי)

"להקדישני" – שאילו דיברתם אל הסלע והוציא, הייתי מקדש לעיני העדה, ואומרים: המן סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע, ואינו צריך לפרנסה, מקיים דיבורו של מקום, קל וחומר אנו (רש"י)
ולכאורה אין להבין גודל ההפרש שבין לקיחת מוסר מן דיבור אל הסלע ובין לקיחת מוסר מן ההכאה אל הסלע? אך יתבונן במה שאמר הנביא (ישעיה ט, יב) "והעם לא שב עד המכהו" וגו', רצונו לומר שהעם לא שב אזהרה ודיבור לבד, רק עד אחר הכאה ועונש. והנה כי הנהגה הכתובה בתורה בימי משה הוקבע בטבע בכל דור ודור, ולכן אילו דיברתם אל הסלע, היו העם למדים להקשיב אל מצוותי מדיבורי בלבד והזהרת, אך עתה לא שב העם עד המכהו ח"ו, וזהו דמסיים "ויאת ד' צבאות לא דרשו" כלומר ראוי להם לשמוע כאשר יאמר הנביא "כה אמר ד' צבאות".

(רבי צבי הירש מסייעיטיאש – מרגליות לתורה)

"ונצעק אל ד' וישמע קלנו וישלח מלאך ויצאנו ממצרים והנה אנחנו בקדש עיר קצה גבולך"

(כ, טז)
"וישלח מלאך ויצאנו ממצרים" – וזה משה (רש"י)

ולכאורה איך התפאר הי' ענינו מכל אדם" לפני מלך אדום וקרא לעצמו מלאך?
מעשה בגאון אחד מרבני ווילנא (כמדומה רבי אבלי פוסובולר זצוק"ל), שיצא לשוח מחוץ לעיר וראה כפרי אחד יושב ומנהיג בעגלה, הרתומה לסוס, ופרה קשורה אליה. הגאון הזהיר את הכפרי, שזה אסור על פי דין תורה, אבל הכפרי לא שמע אליו, אז ניסה הגאון לבאר לכפרי את חומר האיסור וגם זה לא הועיל. אז לבש גאות ואמר לכפרי: 'הידעת מי אני, ומי הוא המדבר אליך? אני הוא הרב היותר גדול שבווילנא, ושמי הולך בכל המדינות, ותיכף, כאשר נבוא לוויילנא, אכריז עליך נידוי ושמתא'. הכפרי נבהל התייר את הפרה מהעלה והחזיק את הרצועה בידו. הרי לנו, שגאון וצדיק לבש גאות והתפאר לפני הכפרי, שהוא גדול הדור, כדי למנוע אותו מעבירה. וממילא אפשר לומר שגם משה לבש גאות והתפאר לפני מלך אדום, שהוא 'מלאך' שהי' שלחו להוציא את ישראל ממצרים, כדי להטיל אימה על מלך אדום, שיתרצה לתת את ישראל עבור בגבולו ולמנוע מהם נדודים וטלטולים להסב את ארץ אדום.

ואף שה'התפארות' לפני מלך אדום לא הועילה, הרי זה רק מפני שטובה צפורנו של כפרי יהודי מכריסו של מלך אדום. והיות שלא רצה משה להתפאר בתואר 'מלאך' לפני השלוחים ששלח אל מלך אדום, כינה גם אותם בשם 'מלאכים' "וישלח משה מלאכים". (רבי זלמן סורוצקין – אזנים לתורה)

"ויעש משה נחש נחשת וישמהו על הנס והי' אם נשך הנחש את איש והביט אל נחש הנחשת וחי"

(כא, ט)
פירוש בדיקדוק להודיע נפלאות השם יתברך שהמציא רפואתו נגד הטבע, כי כל הניזק בנשיכת בעלי ארס צריך להרחיק ממנו זכרון וראיית אותו מין. וראייה מנשיכת כלב שוטה שצריך להזהיר שלא יראה אותו דמות במים, כי אם יראה במים צורות הכלב ימות מחמת כח המדמה. גם חכמי המחקר אמרו שהנשך כלב שוטה אם יקבל מממי רגליו בכלי זכוכית, תראה בו דמות גורי כלבים בתוך המים, וזה כי כח המדמה פעול באדם, אשר קיבל בפועל החזק, ויותר שיראה או ישמע מאותו ענין, יותר קרוב לו להיזק. ובכאן היתה ההבטה הרפואה להודיע כי מרצון השם יתברך הוא ולא מצד הטבע.

(רבי יהונן לוריא – משיבת נפש)

פנינים לפרשת בלק

"ויאמר אלהים אל בלעם לא תלך עמהם לא תאר את העם כי ברוך הוא" (כז, יב)
"לא תלך עמהם" – אמר לו: אם כן אקללם במקומי, אמר לו: 'לא תאור את העם', אמר לו: אם כן אברכם, אמר לו: אינם צריכים לברכתך, "כי ברוך הוא" משל אומרים לצרעה: לא מדובשיך ולא מעוקצך (רש"י)

קשה להבין, איך נעשה בלעם תוך כדי דיבור כל כך אוהב שרצה לברכם, ואם כן רצה לברכם, למה אמר לו הקב"ה שלא יברכם? ועיין סנהדרין (דף קה:) "נאמנים פצעו אוהב ונערתות נשיקות שונא" (משלי כז, ו) פירש רש"י שם כעתר זה המהפך התבואה ממקום למקום וביארתי במקום אחר עניין תפילה שהיא כעתר, שאינה מהפכת, רק מגלה שרצון ד' הוא רק טוב, וכן גם הנשיקות של השונא אינן נהפכות רק נגלות בפנימיותן הן רע מוחלט, וכן העיקר הי' לפחד הן תתקיימנה הברכות שבפנימיותן הן רעל וקללה ואלמלא כעס הקב"ה והיתה מתקיימת הברכה של "מה טובו אהליך יעקב" כרצון בלעם, "כארוזים עלי מים" (במדבר כד, ו) רק בהיותם באצרות ולא בגלות שאין גיזעו מחליף, לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט, כי קיום עם ישראל רק על ידי התורה וזהו צדקות ד'.

(רבי מרדכי יהודה ליב זק"ש – פרשת מרדכי)

"ויבאו אל בלעם ויאמרו לו כה אמר בלק בן צפור אל נא תמנע מהלך אלי: כי כבד אכבדך מאד וכל אשר תאמר אלי אעשה ולכה נא קבה לי את העם הזה"

(כב, טז-יז)
בלעם חשש לקלל את ישראל, מפחד העונש שיקבל מן ד' עבור מעשהו הרע, ואם כי עשה הדבר לא מרצונו, אלא בשליחות של בלק, וישלוחו של אדם כמותו, (ברכות לד.), והעונש יוטל על שולחו בלעם, אכן הדין הוא (קידושין מב:): אין שליח לדבר עבירה, ולא השולח חייב, אלא מי שעשה את העבירה, ולכן סירב בלעם ללכת בשליחות בלק לקלל את ישראל, אכן מבואר בחושן משפט (סימן קפב) כי בשליח בשכר ישנן דיעות שיש שליח זאת בשליחותו, ולא עליך יחול העונש כי שולחו של האדם כמותו, ומה שאתה חושש כי אין שליח לדבר עבירה? "וכל אשר תאמר

אלי אעשה", אני אשלם לך מחיר טוב, כמו שפירש רש"י, יותר ממה שהיית נוטל לשעבר במלחמת סיוון, אני נותן לך, ובשליח בשכר יש שליח לדבר עבירה, ומחייב שולחו, והעונש לא יוטל עליך.
(רבי יהונתן אייבשיץ - תפארת יהונתן)

"ויוחר אף אלהים כי הולך הוא ויניצב מלאך ד' בדרך לשטן לו והוא רכב על אתנו ושני נערינו עמו"

מאבי הגאון ז"ל שמעתי כשהייתי תינוק, ביאור נחמד בכתוב הלז, שהקשה איך חרה אף אלהים אז, הלא אמרו (ברכות ז. דעו) כמה צדקות עשיתי עמכם, שלא כעסתי בימי בלעם וכי...? זה בא הכתוב לתקן, "כי הולך הוא", כלומר לפי שהי' אז מהלך שאינו יכול לכוון היטב, כמו שאמרו במתפלל: 'הי' רוכב החמור ירד, הי' מהלך בדרך יעמוד' (עיי' שולחן ערוך אורח חיים סימן צד), ולקללתו הי' צריך כוונה עצומה, כמו שאמרו (ברכות שם) 'שאינן כל ברייה יכולה לכוון אותה שעה חוץ ממנו', אם כן הי' צריך גם הוא לעמוד על כל פנים באותה שעה, ודברי פי חכם חן.

(רבי צבי אשכנזי - שהועתק מכ"י בנו היעב"ץ כרם שלמה)

וכבר תמהו, הרי הקב"ה אמר לו "קום לך אתם" (במדבר כב, כ), ומה טענה עליו "כי הולך הוא"? ורצה לומר בדרך צחות (ואף התנצל על שאומר) על פי הגמרא (ברכות ז.) 'הוא צדוקי דהוה בשביבותא דרבי יהושע בן לוי, הוה קא מצטער ליה טובא בקראי. יומא חד, שקל תרנגולא ואוקמיה בין כרעיה דערסא, ועייין ביה. סבר כי מטא ההיא שעתא אלטייה כי מטא ההיא שעתא נייס. אמר: שמע מינה לאו אורח ארעא למעבד הכי. רוצה לומר שלכן הי' בלעם הולך (אנה ואנה) למען לא ירדם וידע לכוין את השעה. והטענה עליו היתה על אשר עושה פעולה נגד רצון ד', שאם ירצה ד' שלא יקלל יטיל עליו תרדמה, והוא הולך למען לא ירדם.
(רבי שלמה בלוח - הצדיק רבי שלמה)

"ויוסף מלאך ד' עבור ויעמד במקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל"

יש בקצת פירושים והוא בתנחומא, מה ראה לעבור בארבע (בשלוש) מקומות: סימני אבות הראה לו לבלק (לבלעם), כי בתחילה הי' עבר בשדה שהי' הדרך רחב משני צדדין, הזכיר לו זכות אברהם ומצא לנטות ימין ושמאל שמצא פסול בזרעו של ישמעאל ובני קטורה, אחר כך עבר לפניו במשעול הכרמים הזכיר לו זכות יצחק, ונטה על ידי הדחק ומצא פסול בזרעו הוא עשוי, אז עבר לפניו במקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל והזכיר לו זכות יעקב שהייתה מטתו שלימה שלא נמצא שום פסול בזרעו.
(רבי יצחק אייזיק הירשאוויץ - מיטב הגיון)

"ויגל ד' את עיני בלעם וירא את מלאך ד' נצב בדרך וחרבו שלפה בידו ויקד וישתחו לאפיו"

כל מי שיש בו שלושה דברים הללו הוא מתלמידיו של אברהם אבינו, ושלה דברים אחרים הוא מתלמידיו של בלעם הרשע: תלמידיו של אברהם אבינו עין טוב ורוח נמוכה ונפש שפלה, תלמידיו של בלעם הרשע עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה (אבות ה, כב)

נראה "ויגל ד' את עיני בלעם" ועם זה נשאר "שתום עין", וכולל גם את חסרון עין טובה. והנה בחכמינו ז"ל (נדרים סד:) נאמר 'סומא חשוב כמת', ובגמרא אמרינן (בבא קמא פה:) 'חרשו נותן לו דמי כולו'. והיינו דרך על סומא נאמר דחשוב כמת, למרות שגם בחרש נותן לו דמי כולו, אלא שסומא חסר לו את העין טובה לראות טוב ולהתבונן מה שחסר לחברו ולהיטיב לזולת, ולכן סומא חשוב כמת מפני שאינו יכול להתבונן בזולת, (וראה עוד מה שכתוב בפרשת קדושים על הפסוק ואהבת לרעך כמוך).
(רבי מרדכי אילן - מקדש מרדכי)

"וישא משלו ויאמר מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם לכה ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל"

כל הקדמה זו, לא אמר בלעם אלא להתייחר, ולפתוח לו פתח תשובה, כאשר לא יצליח לקללם, אמר: מה שהזמין בלק דוקא אותי לקלל את ישראל, הוא בגלל שאני "מן ארם" נכדו של הקוסם הגדול לבן הארמי, אשר קבל את כחו "מהררי קדם" אלו: עזא ועזאל כוחות הטומאה הקדומים והחזקים בעולם, שרק הם יכולים לעמוד נגד ישראל. ומה שביקש ממני "לכה ארה לי יעקב", זה לא יתכן, אלא אם כן "זעמה ישראל" קדום אני צריך, לכוין את השעה של זעם, ואקטרג עליהם, ואז תחול מידת הדין עליהם. אך מה אעשה "לא זעם ד" (במדבר כג, ח) כל הימים הללו. ולכן אין זו אשמתי שלא אצליח בשליחותי "כי מראש צורים אראנו" אלו אבותיהם של אלו המגינים עליהם תמיד, ולהם הובטח "מקללך אאור".
(רבי חיים ויטאל - עץ הדעת הטוב)

"מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו"

"תמות נפשי מות ישרים" למה הדבר דומה? לטבח שבא לשחוט פרתו של מלך, התחיל המלך צופה, כיון שהרגיש שהמלך רואה, התחיל משליך את הסכין, ומשפסף בה למלא את האבוס לפניו, התחיל לומר: 'תצא נפשי שבאתי לשוחטה והריני זנחתי'ה', כך בלעם אמר: 'תצא נפשי שבאתי לקלל', ואני מברך תמות נפשי מות ישרים" (תנחומא בלק, יב)
מזה לימוד גדול, בכוחות הנפש של כל אדם, יתכן שבשעה שאדם עושה עוולה, חטא ופשע, ובאות הזמן הוא מרגיש את עצמו בעל עוולה ומתבייש מעצמו במחשבתו ומחפש דרכים לחפות על פשעיו ומשתדל להראות שהוא עושה טוב, ההיפך ממעשיו, כמו המשל אודות שזרק את הסכין כו' ומשפסף בה למלאות את האבוס, והאמת היא, כי "מכסה פשעיו לא יצליח, (משלי כח, יג) ועל האדם מוטל לגלות ולהודיע למצוא חטאיו ולהביט על עצמו בפרצופו האמיתי, ומתוך בושה והתחרט שלא ישוב למעשיו, הרעים, ומודה ועוזב את הרעה ירוחם מן השמים.
(רבי מאיר דב רובנן - זכרון מאיר)

לרקוד באותם ימים ואכן אין מאזינים לכלל זמר ושירים. אין מברכים שהיינו בימים אלו על פירות חדשים או בגדים חדשים, אך בגדים שאין מברכים עליהם שהיינו כגון גרביים מותר ללבושם עד ר"ח אב. יש נוהגים לעשות גם תיקון חצות ביום (רק תיקון רחל) בכל ימי בין המיצרים ביום.

מדיני תעניות ציבור

חז"ל בזמן הנביאים תקנו ארבעה ימי צום על חורבן בית המקדש בלשון חז"ל צום הרביעי שזה יז' בתמוז שחל בחודש תמוז שהוא רביעי מניסן, צום החמישי זה תשעה באב, צום השביעי זה צום עשרה בטבת שחל וצום העשירי זה צום עשרה בטבת שחל בחודש עשירי מניסן. צומות אלו מתחילים מן הבקר (חוץ מתשעה באב) עד צאת הכוכבים וחייבים בו כל העם אנשים ונשים חוץ מחולים וזקנים (ע"פ הוראת רב). אנחנו נדבר פה מדיני שאר צומות חוץ מתשעה באב ששם יש חומרות מיוחדות.

בימי הצום מותר ברחיצה, בנעילת נעלים ותשמיש המטה רק אסורים באכילה ושתיה בלבד.

כאמור מתחיל הצום בבקר. אולם כיון שבדרך כלל האדם הולך לישון בלילה וקם רק בבקר, הדבר נחשב כאילו קיבל את הצום בשינה. ולכן מי שרוצה לקום מוקדם קודם עלות השחר ע"מ לשתות או לאכול, עליו לעשות תנאי לפני השינה שאינו מקבל צום בשינה וכך יוכל לקום בלילה ויוכל לשתות או לאכול. ויש שהתירו לפי דעת האשכנזים לשתות ואפילו לא עשה תנאי זה ומ"מ גם לדעתם ראוי לעשות את התנאי (סימן תקס"ד). ולאכילה לכל השיטות צריך תנאי.

רחיצת הפה בבקר: מצד הדין אסור לרחוץ את פיו בבקר אולם כתב המ"ב שבמקום צער יש להתיר ע"י שיוריד ראשו שלא יבלע מים ורק כך מותר, ודווקא אם יש לו צער בלי רחיצה. (סימן תקס"ז).

אבל מותר לטעום תבשיל לבדוק אם חסר מלח ובלבד שיפלוט מיד את מה שטעם וגם זה רק עד כמות רביעית.

אם צריך לבלוע גלוה מותר בלי מים וכן מותר לשתות תרופה מרה בלי טעם אבל עם טעם אסור (כמובן מדובר בחולה שחייב בצום).

לגבי עישון סגיריות יש מחלוקת בין האחרונים ופסק המ"ב להתיר בצנעה לאחר חצות ויש שהתירו אפילו קודם חצות בלי הגבלה.

שכח ואכל בכל זאת ישלים וימשיך הצום ואם אכל פחות מכזית יוכל לומר "עננו" בתפילתו ואם אכל יותר מכזית לא יאמר עננו.

מנהג הספרדים שאומרים "עננו" בתפילת לחש גם בשחרית וגם במנחה. מנהג אשכנזי שרק שליח ציבור אומר בשחרית, ורק בתפילת מנחה אומרים גם הקהל את תפילת עננו.

שבת שלום
ולמוד מהנה!

הליכות והלכות

הלכות בין המצרים

הימים שבין י"ז בתמוז ותשעה באב נקראים ימי בין המיצרים. ימים אלו הינם ימים קשים לישראל ולכן נהגו לא לשמוח או

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845) 371-8313

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-371-8313	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מוסלמים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

מעשה חכמים

חוקת התורה

סיפרו לי אנשים מביהכ"נ"ס של הרב יעקב טייטלבוים בניו יורק עובדה:

בחור צעיר באמריקה, שעשה את לימודיו בישיבה בעיר אחת מחוץ לניו-יורק, שבה למדו גם לימודים תיכוניים (קולג'), התחיל לפתע להרגיש כאבים באחת מעיניו, הלכו עמו שם לרופא, זה רשם לו תרופה אבל ללא הועיל, ולא די בכך, אלא שהכאבים תקפו אותו בשתי עיניו. נסע ובא לביתו, הלכו הוריו אתו לרופא בניו יורק, ולאחר שבדק אותו אמר: המצב מסוכן, והלכו שם לטובי הרופאים אבל המצב הלך והחמיר מיום ליום, ואין תרופה, עד שהגיעו לפרופסור המומחה ביותר, וזה אמר: יש עוד תרופה אחת, להזריק לו איזו זריקה - אבל - או לכאן או לכאן, או שייצל, או שהוא יתעורר לחלוטין.

במצב של יאוש פנה האב להרב טייטלבוים, וזה השיב לו: יש לי קבלה מרבי: "כל המקבל עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ", ואם תורה, הכוונה לתורה בטהרתה - בלי תערובת של לימודי חול. אם תוציא אותו מהישיבה דשם, ותכניס אותו למקום תורה בלי "תיכון" - תהי' לו רפואה. השיב האיש: ככה... ככה... אלך ואמלך עם אשתי...

הלך האיש לביתו אבל אשתו ענתה בתקיפות: לא, אינני מסכימה לכך. חזר האב להרב טייטלבוים ואמר לו: אשתי לא מסכימה, והוא כאילו מבקש ממנו עצה להצלת הבן, בלי שיעזוב את התיכון... ענה לו הרב טייטלבוים: ומה אוכל לעשות? זה מה שאני יכול לעשות! שמעו האנשים שהיו שם ואמרו לאיש: חזור לאשתך ואמור לה שלא תשתטה, וכי מה תרוויח? אם יהי

לה בן עיוור כלום יוכל עוד ללמוד השלכה!...

חזר האיש שנית לביתו, השפיע על אשתו עד שהסכימה, והלך שוב לר' יעקב וסיפר לו שגם אשתו מסכימה, וענה לו הרב, אי"כ, הרי כבר אמרנו "כל המקבל עליו עול תורה" וכו', יעזור השי"ת ויהי לבחור רפואה שלימה. והנה למחרת שוב הלכו לפרופסור, הלה בדק את עינו ואמר בפליאה: אינני יודע מה קרה, אבל המצב משתפר ואין צורך בניחותים ובזריקות!...

ואמנם מצבו של הבחור הלך ונשתנה לטובה עד שחזר לגמרי לאיתנו הראשון, ואני בעצמי ראיתי אותו, כאשר הי' כבר אברך, כי אחד ממכירי שם הציג אותו לפני!... (שאל אביך ויגדך עמ' קנב, קנג)

"זאת התורה אדם כי ימות באהל"

אמר ריש לקיש: אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהם (ברכות ס"ג) סיפר לי דודי הקדוש מו"ר הרב שמעון סופר אב"ד דקהילת קראקא שבעיירה דרעזניץ בא אל בעל ה"חתם סופר" נער אחד בן שבע עשרה שנה וגילה לו שרצונו ללמוד תורה ונפש שקהק בה. בשמועו הבחורים כן שחקו לו והתלו בו באמרם איך זה בר שנים כמותו אשר לא למד מעודו רצונו לתקוע עצמו ללמוד תורה?

אולם רבם בעל ה"חתם סופר" גער בהם: למה זה תצחקו, הלא כל הרוצה ללמוד יבוא וילמד! ויקרב את הנער וציווה על הבחורים לקבוע עימו עיתים - שזה ילמד עימו שעה זו, וזה שעה אחרת. וכן עשו.

אבל בנוסף לזה שהגיע הנער כבר לגיל שבע עשרה, היה לו חסרון נוסף שקשה היה לשמוע ומהיר לאבד עד שאם למדו עימו איזה משנה מאה פעמים עד מהרה היה שוכח אותה ולמחרת היתה בעיניו כאילו לא למדה מעולם.

אמנם בכל זאת חשקו לתורה לא פג והתמיד בלימודו והבא לטהר מסייעין אותו. וברבות הימים הגיע למדריגת בחור מופלג בתורה. גם יראתו היתה טהורה עד שנתמנה לדיין ומורה צדק בעיר מטרוסדורף תחת כנפי רבו ואח"כ נתעלה לאב"ד בעיר ניוזאף והיה ת"ח גדול בתורה ובצדקות והוזכר כמה פעמים בספר ה"חתם סופר". (חוט המשולש) ומכאן למדנו שאף מי שהוא קשה הבנה עצום - אם יתאמץ מאד בלימוד התורה יזכה לסייעתא דשמיא להיות גדול בתורה הרבה יותר מכפי כשרונו הטבעי.

(חיי עולם - ח"ב פ"ב)

"אם לקרוא לך באו האנשים, קום לך אתם"

כשמבקש הקדוש ברוך הוא להכשיל את הרשעים, בתחילה הוא מוסיף להם גדולה כדי שתגבה רוחם (שיתגאו ויתגדלו בעיני הבריות), שנאמר: "לפני שבר גאון (גדולה). ולפני כשלוך גובה רוח" (משלי טז, יח).

עד שלא השפיל הקדוש ברוך-הוא את בלעם, הוסיף בכבודו. שבתחילה שלח לו בלק שרים שפופים (נמוכים). אמר לו הקדוש ברוך הוא: "לא תלך עימהם" (כב, יב). כיוון ששלח לו "שרים רבים ונכבדים" (כב, טו), אמר לו הקדוש ברוך הוא: לך עם האנשים; וכל כך למה? כדי שלא יאמרו הבריות אחר שמאבדם (את הרשעים): וכל את מי איבד הקדוש ברוך הוא? אלא (רק) פלוני, שהיה הדיוט! לפיכך הוא מגדלם (לפני כן).

העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
 ואשתו **רחל בת שרה ע"ה**
ת.נ.צ.ב.ה.

הילולא דצדיקא

יום שישי	יום שבת	יום ראשון	יום שני	יום שלישי	יום רביעי	יום חמישי
יא תמוז רבי עמיה חורי מח"ס נמער רבעי רבי צבי הורש מוידמישוב מח"ס צבי לצדיק שקיעה 8:32	יב תמוז רבי יעקב ב"ר אשר בעל המורים	יג תמוז רבי אלחנן וברמן מח"ס קובץ שיעורים רבי חיים הכהן ראפפורט מח"ס שו"ת רבינו חיים הכהן רבי אריה לייב הלוי עפשטיין מח"ס הפרדס	יד תמוז רבי מרדכי עמיה, מחכמו אר"צ בירושלים	טו תמוז רבי חיים בן עמר האור החיים הקדוש	טז תמוז חזר בנו של כלב ומרים הנביאה	יז תמוז שבעת עשר תמוז רבי יהודה מטוילמואל בנו של הרא"ש שקיעה 8:30

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה